

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Volano g. 2, 01124 Vilnius, tel. (8 5) 219 1225/219 1152, el. p. smmin@smm.lt, http://www.smm.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188603091.
Atsisk. sąsk. LT30 7300 0100 0245 7205 „Swedbank“, AB, kodas 73000

Lietuvos tėvų forumui
Nacionalinei šeimų ir tėvų
asociacijai
Laisvos visuomenės institutui
Sajungai „Vardan šeimos“
Rengimo šeimai asociacijai
Ugdymosi šeimoje asociacijai
Lietuvos istorijos mokytojų
asociacijai

2021-07-01 Nr.SR-2850
Į 2021-06-17

DĖL REZOLIUCIJOJE IŠDĖSTYTŲ SIŪLYMŲ

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija pagal kompetenciją išnagrinėjo Jūsų organizacijų pasirašytą rezoliuciją ir pateiktus siūlymus.

Rezoliucijoje nurodote, kad *vykdant ugdymo turinio atnaujinimą būtų laikomasi LR švietimo įstatymo 4 str. numatyto imperatyvo ugdymo programų turinį formuoti pagal Švietimo įstatymo tikslus, siekiant išugdyti savarankišką, atsakingą, kūrybingą, dorą, pilietišką asmenybę.*

Norime patikinti, kad Bendrosios programos yra nacionalinio lygmens ugdymo turinį reglamentuojantis dokumentas, padedantis siekti Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme nustatytų pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo, taip pat ikimokyklinio ir priešmokyklinio švietimo tikslų ir jos atnaujinamos vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 5 straipsnyje įtvirtintais švietimo sistemos principais. Atnaujinant Bendrojo ugdymo programas vadovujamasi Bendrųjų programų atnaujinimo gairėmis (patvirtintos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. lapkričio 18 d. įsakymu Nr. V-1317 „Dėl Bendrųjų programų atnaujinimo gairių patvirtinimo“). Jose numatyta stiprinti kryptingą mokinio vertybinį ugdymą, padėti kiekvienam besimokančiajam tapti brandžia asmenybe, ugdyti(s) kompetencijas, būtinas sėkmingai gyventi šiuolaikiniame pasaulyje, suteikti tvarius žinių pagrindus, sieti mokymosi turinį su gyvenimo aktualijomis. Norime pabrėžti, kad atnaujinant dalykų bendrąsias programas vadovujamasi ir Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Bendrųjų programų atnaujinimo vadovu, taip pat remiamasi kitais teisės aktais, reglamentuojančiais bendrojo ugdymo turinį. Todėl įgyvendinami ir Švietimo įstatyme keliami tikslai – ugdyti brandžią, savarankišką, dorą, kūrybingą asmenybę.

Rezoliucijoje nurodote, kad *būtų atliktas visuomeninis (nepriklausomas) parengtų bendrojo programų įvertinimas, o pačios programos į bendrojo ugdymo sistemą būtų įdiegtos tik išbandytos atliekant žvalgomuosius projektus.*

Kiekvieno mokomojo dalyko Bendrosios programos atnaujinamos pagal sutartas kompetencijas ir bendrus principus, ką svarbu ugdyti. Su švietimo bendruomene jau 2019 metais buvo susitarta dėl kompetencijomis grįsto ugdymo turinio. Ugdymo turiniui atnaujinti buvo sutelktos mokytojų praktikų ir mokslininkų pajėgos: apie 150 mokytojų, mokslininkų, dalykininkų bei savanorių komanda rengia 31 Bendrųjų programų projektą. Dėl visuomeninio (nepriklausomo)

parengtų Bendrojo ugdymo programų įvertinimo paaiškiname, kad parengus projektus periodiškai organizuojami susitikimai, viešosios konsultacijos su socialiniais partneriais (dalykų mokytojų asociacijų, savivaldybių, jų švietimo centrų bei skyrių, šalies ministerijų, tėvų, mokinių ir kitų institucijų atstovais), siekiant programas atnaujinti kuo kokybiškiau, įsiklausyti į visų suinteresuotų pusių nuomones bei pasiūlymus. Visi gauti siūlymai grupuojami ir į juos atsizvelgiama arba organizuojami papildomi susitikimai, siekiant išsamiai aptarti daugiausiai pasiūlymų sulaukusias, aktualias Bendrųjų programų projektų vietas ir jas koreguoti, siekiant atliepti švietimo bendruomenės poreikius. Atnaujinti Bendrųjų programų projektai visada skelbiami viešai. Tikimasi peržiūrėtus ir patikslintus Bendrųjų programų projektus kartu su parengtomis įgyvendinimo rekomendacijomis paskelbti rugpjūčio mėnesį.

Pažymime, kad nors nuo 2022–2023 mokslo metų planuojamas atnaujintų pradinio, pagrindinio bei vidurinio ugdymo programų diegimas šalies bendrojo ugdymo mokyklose, tačiau pasirengimo laikotarpiu siekiama mokytojams padėti sėkmingai pasirengti dirbti pagal atnaujintą ugdymo turinį. Vykdomas Europos Komisijos remiamas Britų Tarybos projektas „Parama mokyklų vadovams, ugdymo turinio reformos Lietuvoje lyderiams“. Įgyvendinant šį projektą teikiama techninė ir praktinė parama mokyklų vadovams, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos darbuotojams, vykdoma 8 modulių mokymų programa, siekiant užtikrinti, kad Lietuvos ugdymo reformos programa būtų daug sėkmingiau įgyvendinta, nei pavyktų tai įgyvendinti be paramos, padėti diegti atnaujintą ugdymo turinį, kad mokyklų vadovams ir mokytojams pavyktų sklandžiau valdyti šį procesą. Pagal suplanuotus Bendrųjų ugdymo programų rengimo etapus, 2021–2022 m. m. numatytas atnaujintų Bendrųjų programų versijų fragmentų išbandymas mokyklose.

Rezoliucijoje nurodote, *kad būtų užtikrintas realus tėvų ir mokyklos bendruomenės įtraukimas į bendrojo ugdymo programų atnaujinimą ir mokyklų tinklo pertvarką, esat poreikiui ir / ar tėvus atstovaujančias organizacijas įtraukiant į konkrečios programos rengimo darbo grupę.*

Bendrųjų programų atnaujinimas yra iššūkis. Manome, kad Bendrųjų programų atnaujinimo procese svarbus visų – Vyriausybės, nevyriausybinėms organizacijoms, verslo, tėvų, mokinių, mokytojų, mokyklų bendruomenių – indėlis, kad būtų išgirstos visos nuomonės iš skirtingų perspektyvų, siekiant rasti naujus aspektus tobulinant Bendrąsias programas. Todėl, kaip minėjome anksčiau, periodiškai organizuojami susitikimai, viešosios konsultacijos su socialiniais partneriais. Nacionalinė švietimo agentūra, siekdama konstruktyvaus bendradarbiavimo, nuo 2021 m. sausio mėnesio bent du kartus per savaitę organizuoja tikslines kassavaitines kolegialaus grįžtamojo ryšio nuotoline diskusijas „Pasitarkime kolega“, skirtas susitikimams su bendrųjų programų atnaujintojais. Į jas kviečiami ir tėvų organizacijų atstovai.

Visus norinčius ir galinčius prisijungti prie Bendrųjų programų rengimo Nacionalinė švietimo agentūra kviečia tapti savanoriais ir dalyvauti atnaujinimo procese. Ši informacija viešai nuo metų pradžios yra skelbiama interneto svetainėje <https://www.mokykla2030.lt/>.

Rezoliucijoje nurodote, *kad švietimo sistemos optimizavimas atitiktų Švietimo įstatyme numatytus mokyklų tinklo pertvarkos principus, būtų paisoma mokyklų bendruomenių nuomonės formuojant mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisykles, o įgyvendinant „Tūkstantmečio mokyklų“ projektą būtų įgyvendinta LR švietimo įstatymo 28 str. 5 d. nustatyta prievolė konsultuotis su gyventojais ar jų grupėmis, kad būtų apgintas viešasis interesas.*

Suprantame, kad mokyklų optimizavimo klausimai, kaip ir visi planuojami pokyčiai, visuomenėje, vietos bendruomenėse visuomet sukelia daug nerimo ir diskusijų. Informuojame, kad sprendimai dėl teisės akto – Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklės (patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. birželio 29 d. nutarimu Nr. 768) – nebuvo nei teikti, nei priimti nacionaliniu lygmeniu. Savivaldybėse pradėtos diskusijos dėl mokyklų tinklo pertvarkos pirminių projektų variantų, kurie teikiami bendruomenėms svarstyti ir tikslinti, vykdančios Švietimo įstatymo 28 str. 5 d. Dėl mokyklų tinklo pertvarkos planų siūlome kreiptis į savivaldybių administracijas.

Diskusijos dėl „Tūkstantmečio mokyklų“ projekto dar tik pradedamos. 2021 m. gegužės mėnesį „Tūkstantmečio mokyklų“ programos koncepcija, parengta tarantis su išoriniais švietimo ir vadybos ekspertais, buvo pristatyta viešai, visuomenei diskusijoms Lietuvos Respublikos Seime įvykusioje spaudos konferencijoje. Švietimo, mokslo ir sporto ministrė koncepciją pristatė Lietuvos

Respublikos Seimo Švietimo ir mokslo komiteto nariams. Pastaraisiais mėnesiais vyko diskusijos su savivaldybių merais ir savivaldybių švietimo skyrių atstovais. Programos koncepcija buvo pristatyta ir plačiai išdiskutuota Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos rengiamoje kassavaitinėje mokyklų vadovams ir pavaduotojams skirtoje vaizdo konferencijoje. Manome, kad pagrindo teigti, kad diskusijos nevyksta, nėra. Šiuo metu vyksta konsultacijos su Europos Komisijos ekspertais. „Tūkstantmečio mokyklų“ programa bus finansuojama iš Europos Sąjungos Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (RRF) lėšų, todėl privalo atitikti Europos Komisijai keliamus reikalavimus.

Rezoliucijoje nurodote, *kad būtų užtikrintas tinkamas lytiškumo ugdymo ir rengimo šeimai inkorporavimas į naujai rengiamą Gyvenimo įgūdžių programą, laikantis LR Švietimo, sporto ir mokslo ministro 2019 m. lapkričio 18 d. įsakymu Nr. V-1317 patvirtintų Bendrųjų programų atnaujinimo gairių 49 p., bei LR Seimo Švietimo ir mokslo komiteto 2021 m. kovo 17 d. priimto protokolinio nutarimo, pagal kurį naujai rengiamos programos pagrindu yra su visais socialiniais partneriais suderinta sveikatos, lytiškumo ugdymo ir rengimo šeimai programa.*

Bendrųjų programų atnaujinimo gairėse (2019) numatyta, kad Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendroji programa (2016) nėra naikinama ar perrašoma, ji integruojama ir praplečiama, sujungiama su Žmogaus saugos bendrąja programa ir papildoma nauju socialinio-emocinio ugdymo aspektu, sudarant platesnę, praturtintą Socialinio, emocinio, sveikatos, lytiškumo, rengimo šeimai ugdymo ir žmogaus saugos bendrąją programą. Siekiant išvengti turinio dubliavimo tarp programų, užtikrinti jų integralumą, dalis dabartinės Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendrosios programos turinio pasiūlyta susieti su dorinio ugdymo (etikos, Romos katalikų tikybos), gamtamokslinio ugdymo, socialinio ugdymo programomis, atsižvelgiant ir į mokinių amžiaus tarpsnius. Lietuvos Respublikos Seimo Švietimo ir mokslo komiteto siūlymas (2021 m. kovo 17 d. Lietuvos Respublikos Seimo Švietimo ir mokslo komiteto posėdžio protokolas Nr. 106-P-9).

Atkreipiame dėmesį, kad programa yra ir bus tobulinama atsižvelgiant į įvairių socialinių partnerių siūlymus. Programos tobulinimui siūlymus teikė: Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus tarnyba, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Lietuvos akušerių ginekologų draugija, Šeimų asociacija, VšĮ „Įvairovės ir edukacijos namai“, VšĮ „Stebėk teises“, prof. dr. Sigita Lesinskienė, Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Klinikinės medicinos instituto Psichiatrijos klinikos vadovė, Lietuvos psichologų sąjunga, Lietuvos moksleivių sąjunga ir kt..

Rezoliucijoje nurodote, *kad rengiant, o vėliau ir įgyvendinant Gyvenimo įgūdžių programą, būtų išlaikytas mokyklos ir šeimos (tėvų, globėjų, rūpintojų) bendradarbiavimo principas, išreikštas nuostata, kad sveikatai ir šeimai svarbios vertybinės nuostatos kuriamos bendromis tėvų ir mokyklos pastangomis, ir kad šis principas būtų įtrauktas ir į LR Švietimo įstatymą, kaip konkreti konstitucinės tėvų teisės auginti vaikus pagal savo dorovinius įsitikinimus išraiška.*

Neišvengiamai diskusijose tenka susidurti su socialinių partnerių ir nuomonių įvairove, skirtingomis vertybėmis. Siekiant kokybiško dialogo tikėtis sėkmės galima tik tuomet, kai tarpusavio supratimas pagrįstas pagarba ir pasitikėjimu. Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų (patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2013 m. gruodžio 23 d. nuarimu Nr. XII-745) nuostatose pabrėžiama, kad siekiant užtikrinti švietimo prieinamumą, tęstinumą ir socialinį teisingumą, taip pat švietimo plėtotę, įtvirtinama ir nuosekliai įgyvendinama asmeninė tėvų atsakomybė už privalomą vaikų mokymąsi. Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. kovo 17 d. nutarimu Nr. XI-1281) švietimas apibūdinamas kaip ugdymas ir išsilavinimo teikimas, savišvieta; taip pat mokinių, jų tėvų (globėjų, rūpintojų), švietimo įstaigų, mokytojų ir kitų švietimo teikėjų, švietimo pagalbos specialistų veiklų visuma. Tokie Lietuvos švietimo politikos siekiai leidžia įtraukti tėvus į mokyklos teikiamą ugdymą. Švietimo įstatyme taip pat nurodoma, kad mokyklos bendruomenę sudaro mokyklos mokytojai, mokiniai, jų tėvai (globėjai, rūpintojai) ir kiti asmenys, vienijami mokymo santykių ir bendrų švietimo tikslų. Daugėja ir mokyklų, kurios noriai priima tėvus kaip lygiaverčius partnerius vaiko ugdymo(si) procese. O ir tyrimai rodo, kad tėvų įsitraukimas į vaikų ugdymą mokykloje turi teigiamą įtaką vaikų nuostatai mokyklos atžvilgiu, pamokų lankomumui, mokymosi pasiekimams, savijautai mokykloje. Be to, mokyklos bendradarbiavimas su tėvais teigiamai susijęs su emociniu mokyklos klimatu, mokyklos efektyvumu,

mokytojų savijauta, mokytojų ir tėvų konstruktyvių santykių kūrimu. Geros mokyklos koncepcijoje (patvirtinta 2015 m. gruodžio 21 d. švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. V-1308) 13.2 papunktyje, Geros mokyklos principai, pažymima, kad stiprūs ryšiai tarp vaikų tėvų ir mokytojų, užtikrina ugdymo tikslų įgyvendinimą. O ir Švietimo įstatymo 47 str. nurodo tėvų (globėjų, rūpintojų) teises ir pareigas. Tarp teisių numatyta, kad tėvai gali dalyvauti mokyklos savivaldoje ir reikalauti, kad vaikui būtų teikiamas geros kokybės ugdymas. Išorinio mokyklų vertinimo ataskaitose fiksuojamas tėvų pakvietimas dalyvauti mokyklos gyvenime – bendradarbiavimo forma, įgyvendinamas dviem kryptimis. Įprastesnė – tėvai pakviečiami į organizuojamus klases ar mokyklos renginius, o kita kryptis – tėvai pakviečiami dalyvauti atliekant kai kurių veiklų planavimą, organizavimą, koordinavimą. Dėl tėvų įsitraukimo kuriant ugdymo turinį, kaip nurodo mokslininkai¹, objektyviai svarstant tėvams gali stigti tiek kompetencijų spręsti turinio klausimus, tiek kolektyvinių sprendimų priėmimo patirties, tiek motyvacijos. Manome, kad tai pakankamas teisinis reglamentavimas.

Rezoliucijoje nurodote, *kad rengiant Gyvenimo įgūdžių programą, lytiškumo ugdymas ir rengimas šeimai dalis joje būtų išskirta į atskirą dalį (paprogramę), kurioje būtų aiškiai ir išsamiai suformuluoti lytiškumo ugdymo ir rengimo šeimai principai ir tikslai, atitinkantys LR Šeimos stiprinimo įstatyme ir valstybės strateginiuose dokumentuose numatytą darnios šeimos stiprinimo tikslą, išsamiai išdėstytas lytiškumo ugdymo ir rengimo šeimai turinys, taip pat numatyta, kad šią programos dalį pagal ministerijos patvirtintą metodiką dėstys lytiškumo ugdymo ir rengimo šeimai specialistai.*

Nepritariame rezoliucijoje išdėstyti minčiai, kad Gyvenimo įgūdžių programoje atsirastų atskira dalis – paprogramė, kurioje būtų išskirtos dvi temos – lytinis ugdymas ir rengimas šeimai. Lytiškumo ugdymas ir rengimas šeimai yra integralios rengimo savarankiškam gyvenimui dalys, neabejotinai svarbios siekiant vaikams padėti išsiugdyti gebėjimus kurti darnius santykius, pasiruošti tiek asmeniniam, tiek socialiniam gyvenimui. Gyvenimo įgūdžių programos rengimo logika, kad įgūdžiai ir gebėjimai ugdomi spiralės principu, kartoiant kasmet, pridėdant kiekvienam įgūdžio ar gebėjimo mokymosi algoritmui po vieną jį plėtojančią ir įtvirtinančią žingsnį ar skirtingą kontekstą. Atskirų temų išskyrimas sugriautų numatytą programos ugdymo turinio sistemą. Taip pat norime akcentuoti, kad sutarimą turime rasti dialogo, o ne rezoliucijų ir reikalavimų keliu.

Informuojame, kad pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 48 straipsnio 1 dalies 1 punktą teisė dirbti mokytoju pagal bendrojo ugdymo programas suteikiama pedagogui. Atsižvelgiant į tai, kad mokytojas turi specialų pasiruošimą, Švietimo įstatymo 49 straipsnio 1 dalies 1 punktas suteikia mokytojui teisę pasirinkti pedagoginės veiklos būdus ir formas. Taigi, Gyvenimo įgūdžių pamokas gali vesti mokytojai, kurie dėstydami tam tikras turinio dalis, šias pamokas gali vesti bendradarbiaudami su lytiškumo ugdymo ar rengimo šeimai specialistais.

Tikimės, kad pavyks rasti bendrą sutarimą ir tęsti konstruktyvias diskusijas, laikantis pagarbos, tolerancijos ir konstruktyvios kritikos principų. Informuojame, kad Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Nacionalinė švietimo agentūra, įgyvendindamos projektą „Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“, tęsia bendrojo ugdymo mokyklų ugdymo turinio atnaujinimą, atnaujinant vidurinio ugdymo programas. Kviečiame bendradarbiauti rengiant pasirengimo šeimai pasirenkamą programą XI–XII klasėse. Visą informaciją galite rasti programų atnaujinimui skirtoje interneto svetainėje – <https://www.mokykla2030.lt/>.

Švietimo, mokslo ir sporto ministrė

Jurgita Šiugždinienė

¹ R. Bruzgelevičienė. Ugdymo turinio kūrimas mokyklos lygmeniu: galimybės ir iššūkiai. Vilnius, 2020.